

Wrocław, 29.07.2026 r.

Prof. UWr dr hab. Kamil Glinka
Instytut Politologii
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja rozprawy doktorskiej, pt.:
**„Polityczne uwarunkowania transformacji energetycznej w Polsce
w latach 2004-2020”**

przygotowanej przez Pana mgra Bartosza Duraja

Promotor: prof. UG dr hab. Sylwia Mrozowska

Rada Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

I. Uwagi wstępne

Niniejsza recenzja została przygotowana w odpowiedzi na pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego Pana Profesora Piotra Mickiewicza datowane na dzień 22 czerwca 2026 r. Wypełniając obowiązki recenzenta rozprawy doktorskiej Pana mgra Bartosza Duraja, pt. *„Polityczne uwarunkowania transformacji energetycznej w Polsce w latach 2004-2020”* określone stosowną uchwałą¹, zamierzam ustalić to, czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu dysertacja spełnia wymagania określone przez ustawodawcę i może tym samym stanowić podstawą nadania stopnia naukowego doktora.

¹ Uchwała nr 30/RDN/2026 Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 15 czerwca 2026 roku w sprawie wyznaczenia recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania mgr. Bartoszowi Durajowi stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

II. Wybór problematyki badawczej

Transformacja energetyczna jest jednym z tych wyzwań współczesnego państwa *sensu largo*, które znajduje się w polu zainteresowania nie tylko praktyków, ale również, i to w coraz większym, badaczy. Trudno bowiem nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że wielosektorowa presja adaptacyjna, pod jaką znajdują się państwowe instytucje i organy, wyznacza zyskujący na znaczeniu kierunek refleksji reprezentantów co najmniej kilku dyscyplin naukowych, w tym przedstawicieli nauk o polityce i administracji. Brakuje jednak takich opracowań, które to, skoncentrowane na politycznych meandrach transformacji energetycznej w Polsce, ilustrują szeroki, bo zarówno eksternalny, jak i internalny wymiar działań składający się proces, z jednej strony, postępującej dekarbonizacji, a z drugiej – implementacji rozwiązań obliczonych na ochronę środowiska naturalnego i klimatu oraz obniżenie kosztów związanych z wykorzystaniem energii. Mając na względzie zasadniczy cel badawczy, jaki sygnalizuje we wstępie dysertacji jej Autor („*Celem głównym jest analiza polityki energetycznej tworzonej i wdrażanej w Polsce w latach 2004–2020 oraz ocena stopnia jej realizacji poprzez identyfikację czynników zewnętrznych i wewnętrznych kształtujących tempo, kierunki i skuteczność transformacji energetycznej*”, s. 15), można pokusić się o stwierdzenie, że przedłożona do recenzji rozprawa ma szansę wypełnić, choćby w pewnym zakresie, palącą lukę badawczą. Decyduje o tym zaprezentowane przez Kandydata „dwukierunkowe” podejście do analizy polityki energetycznej w Polsce. Jest to bowiem podejście, które akcentuje szczególną rolę i znaczenie zmiany instytucjonalnej następującej pod wpływem czynników tak o endogenicznym, jak i egzogenicznym charakterze (chodzi w tym przypadku o, odpowiednio, aktywność aktorów politycznych, przede wszystkim partii politycznych, realizowaną na arenie krajowej oraz cele i instrumenty polityki energetycznej Unii Europejskiej (UE) stanowiące rezultat uzgodnień podejmowanych na poziomie trans- i międzynarodowym). Wybór problematyki oceniam zatem jednoznacznie pozytywnie. Na pozytywną ocenę zasługuje także dobór ramy czasowej badania (lata 2004-2020). Jest on uzasadniony tak faktem przystąpienia Polski do UE (oraz związanymi z tym

daleko posuniętymi konsekwencjami), jak i zauważalną cezurą w sposobie długofalowego myślenia o prawno-organizacyjnym anturżu polityki klimatyczno-energetycznej UE (vide: schyłek Strategii Europa 2020 i początek aktywności zorientowanej na Europejski Zielony Ład).

III. Struktura rozprawy

Przedłożona do recenzji rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii oraz spisów (rysunków, wykresów, tabel) i wykazu skrótów. Struktura dysertacji jest spójna, a układ treści – konsekwentnie realizowany w kolejnych rozdziałach. Dysproporcja pomiędzy rozdziałem piątym (liczącym przeszło 100 stron) a pozostałymi rozdziałami znajduje merytoryczne uzasadnienie nie tylko w przedstawionym przez Autora sposobie organizacji postępowania badawczego, ale przede wszystkim w sposobie prezentacji jego faz oraz rezultatów.

Rozdział pierwszy (*Ramy teoretyczne i koncepcje badań nad polityką energetyczną*) prezentuje autorski przegląd literaturowy poświęcony konceptualizacji i operacjonalizacji kluczowych kategorii badawczych, po jakie sięga Autor dysertacji. Cieszy fakt, że obok przedstawienia głównych ujęć definicyjnych oraz osadzania problematyki w szerokim, bo europejskim kontekście (vide: teorie integracji europejskiej i europeizacja), istotną częścią rozważań jest refleksja nad potencjałem eksploracyjnym i eksplanacyjnym nowego instytucjonalizmu, który niesie ze sobą potencjał objaśniania tak materialnych i pozamaterialnych czynników analizowanych w dysertacji przeobrażeń.

Celem rozdziału drugiego (*Ewolucja polityki energetycznej Polski w kontekście zmian ustrojowych i integracji europejskiej*) jest zilustrowanie trajektorii formowania się rodzimej polityki energetycznej. Należy zgodzić się z Autorem, że przykład Polski jest o tyle interesujący i cenny z poznawczego punktu widzenia, że zasygnalizowana w tytule rozdziału ewolucja przebiegała (i nadal przebiega) w ramach osadzonego endogenicznie, ale stymulowanego egzogenicznie ciągu powiązań przyczynowo

skutkowych. Historyczna perspektywa, jaką przywołuje Kandydat, pozwala mu na uchwycenie węzłowych uwarunkowań przeobrażeń analizowanych w wymiarze nie tylko *stricte* politycznym (przede wszystkim rywalizacyjnym), ale również prawnym, ekonomicznym i społecznym.

Rozdział trzeci (*Partie polityczne wobec polityki energetycznej Polski po akcesji do Unii Europejskiej*) dostarcza odpowiedzi na pytanie o to, dlaczego aktorzy rodzimej sceny partyjnej prezentowali określone (w wielu punktach nie tylko rozbieżne, ale również niekonsekwentne) podejście do programowania, a następnie wdrażania działań składających się na politykę energetyczną. Warto zwrócić uwagę na fakt, że zasygnalizowana wcześniej cezura badania (a zwłaszcza rok 2004) znajduje odzwierciedlenie w kolejnych podrozdziałach skoncentrowanych na analizie programów wyborczych partii politycznych oraz *expose* prezesów Rady Ministrów będących liderami (najczęściej) tychże partii. Przedstawione przez Autora podobieństwa i różnice pomiędzy stanowiskami kluczowych aktorów partyjnych pozwalają na odtworzenie „temperatury” politycznego sporu nad tym, w jaki sposób definiować wyzwania krajowej polityki energetycznej, a w konsekwencji – w odpowiedni sposób na nie reagować. Rozumiem i akceptuję przyjęte przez Autora „samoograniczenie” w postaci uwzględnienia aktywności zwycięskich ugrupowań politycznych. Uważam jednak, że warto byłoby zastanowić się, na zasadzie zasygnalizowania generalnego kontekstu, nad równoczesnym uwzględnieniem głównych wątków tak programów ugrupowań opozycyjnych, jak i ich stanowisk formułowanych w toku debat na *expose*.

Ważną rolę w realizacji zasadniczego celu rozprawy odgrywa rozdział czwarty (*Rozwój polityki energetycznej Unii Europejskiej: geneza, przemiany i mechanizmy koordynacji*). Jest ono bowiem, zgodnie z intencją Kandydata, zorientowanym sektorowo przeglądem meandrów formowania się europejskiego podejścia do polityki energetycznej. Rozważania są w tym przypadku zorganizowane według „klucza” chronologicznego. Świadczy o tym podział na etapy integracji europejskiej obejmujące lata 1951-1986 (podrozdział pierwszy), 1986-2004 (podrozdział drugi) oraz 2004-2020 (podrozdział

trzeci). Należy zgodzić się z Autorem, że stopniowa instytucjonalizacja polityki energetycznej jako sfery aktywności unijnych instytucji i organów była zharmonizowana z cyklem rozwojowym całego projektu europejskiego, ujawniając napięcia pomiędzy, z jednej strony, orientacją wspólnotową, a z drugiej – perspektywą rządową (stanowiącą wyraz przekonania o tym, że zachowanie kontroli na sektorze energetycznym powinno być domeną państwa narodowego). Pozytywnie należy ocenić także stanowisko Autora, zgodnie z którym poszerzenie UE z 2004 r. wyznaczyło nowy etap w dyskusji na priorytetami i mechanizmami polityki energetycznej „starego kontynentu” jako swoistego narzędzia budowy (na ile to możliwe w obliczu zmiennej rosnącej i wymykającej się prostym klasyfikacjom dynamiki relacji globalnych) przewagi rozwojowej UE.

Rozdział piąty (*Europeizacja polityki energetycznej Polski w latach 2010–2020*) jest nie tylko wyraźnie rozbudowanym, ale również kluczowym – dla realizacji przedłożonego do recenzji projektu badawczego – fragmentem rozprawy. Autor integruje w nim „dwukierunkowy” wariant spojrzenia na podejmowaną problematykę, uwzględniający czynniki tak zewnętrzne (integracja europejska i związane z nią obostrzenia w zakresie implementacji *acquis communautaire*), jak i wewnętrzne (trudności dekarbonizacji w warunkach sporu politycznego, a w zasadzie partyjnego i obiektywnego deficytu zasobów). Dostrzegając i akcentując znaczenie zewnętrznej presji regulacyjnej (vide: rozwój unijnego, zintegrowanego podejścia do polityki energetycznej, w poszanowaniu ambitnych celów klimatyczno-środowiskowych), Kandydat osadza swoje rozważania w ramach procedury semestru europejskiego. Traktuje go jako uniwersalną ramę analityczną procesu europeizacji. Ta spójna i bardzo konsekwentnie rozwijana perspektywa pozwala Autorowi zilustrować meandry „synchronizacji” (uzgadniania, dostosowywania) tak unijnych, jak i krajowych celów energetycznych, mając na uwadze kontinuum pomiędzy proaktywnością a reaktywnością działań, jakie programowano i jakie wdrażano w Polsce.

Elementem, który postrzegam jako strukturalny atut pracy, jest prezentacja krótkiego podsumowania treści każdego z pięciu rozdziałów (następuje ona w ich końcowych

fragmentach). Podobna, pozytywna ocena towarzyszy lekturze Załącznika (chodzi o książkę kodową do analizy *expose* Prezesów Rady Ministrów oraz programów wyborczych partii politycznych). Załącznik ten, choć wyraźnie krótki, to pozwala jednak czytelnikowi na syntetyczny ogłęd sposobu podejścia do analizy zgromadzonego przez Autora materiału źródłowego.

Zestawiając, a następnie porównując ze sobą wstęp i zakończenie rozprawy stwierdzam, że realizują one postulat, z jednej strony, syntetyzującego, a z drugiej – możliwie detalicznego podejścia do prezentacji uwarunkowań, celów i rezultatów przeprowadzonego badania. Innymi słowy, wstęp i zakończenie są ze sobą logicznie powiązane, tworzą względnie jednorodną całość (vide: wątki omówione we wstępie znajdują przełożenie na treść zakończenia). O dojrzałości podejścia świadczyć może artykułowana we wstępie świadomość ograniczeń, na jakie napotymano na etapie na tak konceptualizacji i operacjonalizacji kategorii badawczych, jak i właściwej analizy aktów prawnych i dokumentów.

Pewien niedosyt budzi natomiast fragment zakończenia, w którym zaprezentowano wnioski: te o charakterze prognostycznym, jak te, które są próbą projekcji kierunków potencjalnych badań. Warto byłoby uwzględnić ową uwagę i odpowiednio poszerzyć te właśnie wątki. Postulat ten znajduje uzasadnione, niejako wprost, w nieustannej dyskusji (i następującej w jej konsekwencji zmianie prawno-organizacyjnej), której uczestnicy podnoszą nie tylko perspektywę implementacji założeń Zielonego Ładu, ale również znaczenie presji, jaką niesie ze sobą wojna w Ukrainie, konflikt w cieśninie Ormuz, czy też wreszcie rosnący potencjał Chin jako globalnego dostawcy rozwiązań energetycznych.

IV. Podejście teoretyczne i metodologiczne

Nie sposób nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że problematyka transformacji energetycznej nakłada na badacza określone dyspozycje, co wynika z jej wyraźnie interdyscyplinarnego charakteru. Są nimi zatem, po pierwsze, dobór odpowiedniej ramy

teoretycznej, a po drugie – wykorzystanie użytecznego instrumentarium metodologicznego (ze względu na sformułowane cele badania: ogólny i szczegółowe oraz postawione pytania i hipotezy badawcze).

Lektura przedstawionego do recenzji manuskryptu pozwala sądzić, że rama teoretyczna, jaką konstruuje Autor dysertacji, pozwala mu na prawidłową organizację badania. Teoria integracji europejskiej, neoinstytucjonalizm oraz europeizacja są, zgodnie z poczynionym przez Kandydata założeniem, fundamentem sposobu myślenia o wielopłaszczyznowym i wielopodmiotowym procesie formowania się polityki energetycznej w Polsce w latach 2004-2020.

Autor wykorzystuje właściwe dla nauk o polityce i administracji metody i techniki badawcze. Obok analizy instytucjonalno-prawnej, warto wymienić analizę komparatystyczną oraz analizę systemową. W toku analizy zgromadzonego materiału źródłowego Kandydat nie wykorzystuje natomiast specjalistycznego oprogramowania (np. MAXQDA), opisując kierujące Nim motywacje (ss. 145-146; 165; 410). Postępowanie badawcze opiera natomiast na „tradycyjnym” podejściu do procedur kodowania i dekodowania, zachowując równocześnie rygory pomiaru.

Lektura dysertacji, i to niezależnie od tego, czy mowa o rozdziałach teoretycznych, czy też o części empirycznej, udowadnia, że Autor zna i rozumie złożone zjawiska i procesy determinujące transformację energetyczną w Polsce. Podkreślenia wymaga znajomość literatury przedmiotu oraz efektów prac wyspecjalizowanych podmiotów (organizacji międzynarodowych, think thanków, itd.) w postaci tzw. publikacji branżowych. Mając na względzie powyższe – i jest to uwaga, którą warto uwzględnić na etapie przygotowywania rozprawy do druku – Autor mógłby pokusić się o jeszcze bardziej krytyczny, refleksyjny stosunek do prezentowanych rezultatów badań. Rezultatem „wyostrzonego” spojrzenia na problematykę, którą Kandydat dobrze zna i właściwie rozumie, mógłby stać się autorski model analityczny, czerpiący – co podkreślam – z powodzeniem wykorzystywanej przez Niego warstwy teoretycznej (integracja europejska, neoinstytucjonalizm, europeizacja). Pamiętając o tym, że modelowanie

sprowadza się – nie tylko z resztą w naukach o polityce i administracji – do intencjonalnie zawężonego i uproszczonego oglądu wycinka badanej rzeczywistości politycznej, społecznej, gospodarczej, itp., model, nawet w fragmentarycznej formule, mógłby stać się wartościową autorską propozycją (ubogacającą postępowanie badawcze i wypływające z niego wnioski oraz będącą wyrażonym *explicite* dowodem jego teoriopoznawczego potencjału).

Kolejna uwaga o teoretyczno-metodologicznym charakterze dotyczy pytań badawczych (dziesięciu) oraz hipotez (w liczbie pięciu) a właściwie ich osadzenia w aktualnym stanie badań nad podejmowaną przez Kandydata problematyką. Rozbudowana konstrukcja, zwłaszcza hipotez, pozwala sądzić, że Autor rozprawy prezentuje wysoki stopień znajomości literatury przedmiotu, jest uważnym „obserwatorem” złożonych zjawisk i procesów o politycznej proveniencji, posiadającym zdolność łączenia wielu wątków teoretycznych. Warto byłoby zatem, już na etapie formułowania hipotez (Wstęp, ss. 17-18), „umieścić” je w stanowiskach, które prezentują inni badacze oraz określić stopień, w jaki poszerzają one dotychczasowe pole badawcze nauk o polityce i administracji (w rozumieniu aktualnego stanu badań), a w jakim stopniu je uzupełniają lub modyfikują.

V. Literatura i źródła

Mgr Bartosz Duraj wykorzystuje właściwą literaturę, reprezentatywną tak dla dyscypliny nauk o polityce i administracji, jak i samej problematyki badawczej. Sięga po monografie, rozdziały w monografiach, artykuły publikowane nakładem wydawnictw i periodyków tak krajowych, jak i zagranicznych, w języku polskim i angielskim. Nie brakuje odwołań do pozycji, które określa się mianem „pozycji obowiązkowych”, jak i takich, które są prezentowane w najnowszym obiegu naukowym. Można pokusić się o stwierdzenie, że Autor w umiejętny sposób przytacza rezultaty badań prowadzonych przez reprezentantów innych, pokrewnych dyscyplin naukowych, koncentrując się

równocześnie – i jest to właściwa perspektywa – na publikacjach o politologicznym „rodowodzie”.

Cennym źródłem wiedzy i danych są również (o czym świadczą choćby zestawienia tabelaryczne i wykresy) specjalistyczne publikacje branżowe. Ważną rolę odgrywa analiza aktów prawne różnej rangi oraz doniesień medialnych, z jakimi można zetknąć się w czasie lektury prasy bądź portali internetowych. Na uwagę zasługuje zasygnalizowany już fakt wykorzystania materiału źródłowego w postaci programów partii politycznych oraz expose Prezesów Rady Ministrów.

VI. Warstwa językowa i techniczna

Kandydat posługuje się językiem naukowym spełniającym wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Pomimo złożonego charakteru problematyki, która jest przedmiotem zainteresowania Autora, pokreślenia wymaga swoboda konstruowania stwierdzeń oraz nazywania związków przyczynowo-skutkowych. Taka sama ocena towarzyszy wnioskowi o charakterze eksploracyjnym i eksplanacyjnym, jakie sformułowano w Zakończeniu. Nieliczne niedociągnięcia warsztatowe (przede wszystkim błędy stylistyczne i interpunkcyjne) nie utrudniają odbioru prezentowanych treści.

Manuskrypt został przygotowany starannie i estetycznie, co ułatwia lekturę kolejnych fragmentów rozprawy. Zarówno przypisy, jak i bibliografia są spójne i czytelne. Liczne tabele, wykresy i rysunki, o których wykorzystaniu zdecydował Kandydat, oceniam jako cenne i, co warto odnotować, uzasadnione ubogacenie zasadniczego wyводу. Warto odnotować ową „wartość dodaną” zwłaszcza w odniesieniu do tych fragmentów dysertacji, które są nacechowane szczególnie wysokim poziomem złożoności prezentowanych wątków (w tym liczbą analizowanych danych zastanych i/lub stanowisk teoretycznych).

VII. Podsumowanie

Przedstawiona do oceny dysertacja Pana mgra Bartosza Duraja jest wartościowym, interesującym, spójnym i rzetelnie przygotowanym opracowaniem naukowym, podnoszącym zyskującą na znaczeniu problematykę. Rozprawa wpisuje się w aktualny nurt badań nad wyzwaniem i przeobrażeniami funkcjonowania sektora energetycznego tak w Polsce, jak i w UE.

Lektura rozprawy dowodzi, że jej Autor potrafi samodzielnie organizować i prowadzić pracę naukową. Mając na względzie zarówno teoretyczną, jak i empiryczną część dysertacji stwierdzam, że jest ona opatrzona właściwym aparatem naukowym.

Kandydat prezentuje wysoki poziom wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Na uznanie zasługują te fragmenty rozprawy, w których Kandydat interpretuje, a następnie twórczo łączy wątki odnoszące się do teorii integracji europejskiej, neoinstytucjonalizmu oraz europeizacji. Sformułowane przeze mnie uwagi (w większym stopniu polemiczne niż krytyczne) nie zmieniają jej jednoznacznie pozytywnego odbioru.

Podsumowując, rozprawa doktorska Pana Mgra Bartosza Duraja „*Polityczne uwarunkowania transformacji energetycznej w Polsce w latach 2004–2020*” spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Całościowa ocena dysertacji jest wysoka, a konkluzja niniejszej recenzji – pozytywna. Z przekonaniem wnoszę zatem o dopuszczenie Kandydata do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Kamil Gwinta